

Baba Basra Sources 51

תוספות מסכת בבא קמא דף עב עמוד ב

רבא אמר מכאן ולהבא הוא נפסל - תימה [דבריש] חזקת הבתים (ב"ב דף לא. ושם) אמר זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי האי אייתי סהדי דאבהתיה היא ואכלה שני חזקה והאי אייתי סהדי דאכלה שני חזקה אמר רב נחמן אוקי אכילתא בהדי אכילתא ואוקי ארעא בחזקת אבהתיה אמר ליה רבא והא עדות מוכחשת היא והשתא אמאי הוי מוכחשת הא רבא אית ליה הכא מכאן ולהבא הוא נפסל ואית לן למימר לדידיה אאכילה דאיתכחוש איתכחוש דלא איתכחוש מידי דהוי אשנים מעידים אותו שגנב וטבח והוזמו אטביחה דלרבא דאמר מכאן ולהבא הוא נפסל אף על גב דתוך כדי דיבור כדיבור דמי כיון דמה היא שעתא דקא מתזמי הוא דפסלי אטביחה דקמיתזום איתזום אגניבה דלא איתזום לא איתזום כדמוכח לקמן ולהאי טעמא דמפרש משום חידוש ניחא אבל טעמא דהוי משום פסידא דלקוחות קשה דאין נראה דנקט לקוחות דוקא מדלא קאמר איכא בינייהו כל עדות שאין לענין לקוחות וי"ל דלמאי דמחלק התם בין אותו עדות לעדות אחרת ניחא דכיון דהוחזקו משקרים על אותה קרקע תו לא מהימני עלה אבל הכא אף על פי שהוחזקו משקרים על הטביחה לא הוחזקו משקרים על הגניבה דלא חשיב ליה כאותה עדות.

חדושי הרמב"ן מסכת בבא בתרא דף לא עמוד א

אמר ליה רבא והא עדות מוכחשת היא. איכא למיידק הכא והא רבא הוא דאמר עד זומם מכאן ולהבא הוא נפסל כדאיתא בבבא קמא (ע"ב ב'), ומפרשינן התם טעמא משום דעד זומם חדוש הוא, ואי ס"ד עדות מוכחשת נמי פסולה אפילו לשאר עדיות מאי חדוש איכא כי פסלינהו רחמנא למוזמין הא לאו חדושה היא שהרי [אף] בהכחשה כן, וחדוש דעדים זוממין משום דלא מיפסלי כולהו, דמאי חזית דסמכת אהני לא אהני נסמוך ולא אהני נסמוך, וכיון שכן מאי חדושה איכא בפסלותן של מוזמין שלא יפסלו למפרע. ואיכא למימר הא דאוקימנא לרבא כרב חסדא אליבא דלישנא בתרא דמפרשינן התם משום פסידא דלקוחות, אבל משום חדוש ליכא דהא בהכחשה נמי הכי הוא, ולהווא לישנא קמא אמרינן דעד כאן לא קאמר רבא אלא לאותה עדות אבל לעדות אחרת כשרין בהכחשה מה שאין כן בהזמה והיינו חדושה.

תוספות רי"ד מסכת בבא בתרא דף לא עמוד ב

(ח) אליבא דרב חסדא כ"ע ל"פ פי' דחד מינייהו לא ס"ל לדרב חסדא ר"נ לא ס"ל כוותיה דהא אפי' באותה עדות שהוכחש הוה אמר נהי דאיתכחיש באכילתא באבהתא מי איתכחש וכ"ש בעדות אחרת דהוי מהימן להו ורבא נמי לא ס"ל כוותי' דהכי אמרי' בפרק מרובה בה' גנב על פי שנים איתמר עד (חמס) אביי אמר למפרע הוא נפסל ורבא אמר מיכן ולהבא הוא נפסל אביי אמר למפרע הוא נפסל מההיא שעתא דאסהיד הו"ל רשע והתורה אמרה אל תשית רשע עד ורבא אמר מיכן ולהבא הוא נפסל אמר לך עד זומם חידוש הוא דהא תרי ותרי נינהו ומאי חזית דצייתת להני צייתת להני הילכך אין לך בו אלא משעת חידושו ואילך א"א בשלמא רבא כרבינא ס"ל היינו דקאמר חידוש הוא דדל חידוש מהכא הו"ל מנחישין אלו את אלו ולא נדע למי נאמין מי הם הכשרים ומי הם הפסולין ומספקא היו כשרים להעיד במקום אחר אף על פי שהוכחו כרב הונא והתורה שהאמינה האחרוני' ופסלה את הראשונים חידוש הוא והילכך אין לך בו אלא משעת חידושו אלא אי סבר לה כרב חסדא דל חידוש מהכא מי לא הוי מוכחשין ואכתי יהיו פסולין משעה שהעידו שקר והוחזקו בפסולין. א"ו כר"ה ס"ל ראיתי שהקשה רבי' יצחק הלבן זצוק"ל דרבא אדרבא ממאי דאמרי' התם במרובה לימא כתנאי היו שנים מעידים אותו שגנב והן מעידין אותו שטבח בו' עד מאי לאו בהא קמיפלגי דרבנן סברי מיכן ולהבא הוא נפסל ואטביחה דקמיתזמי איתזום אגניבה דלא קא מיתזמי לא איתזום והתם מסי' דרבא סבר מיכן ולהבא הוא נפסל א"כ אמאי לא אמרי' התם עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה כדהכא וכ"ש דהתם ע"י הזמה הוא והקושיא היא יפה אבל מה שאמר והתם מסיק דרבא סבר מיכן ולהבא הוא נפסל אינו נ"ל דאפי' אי הוה אמר רבא התם למפרע הוא נפסל ואפי' אביי דאמר התם למפרע הוא נפסל הנ"מ גבי עד זומם דהוא פסול בודאי אבל עד מוכחש דהוא ספק פסול הא ס"ל לרבא כר"ה דאמר שהוא כשר להעיד מיכן ואילך ואביי נמי מצינן למימר דס"ל כר"ה דמספיקא לא פסלי' גברא וכשר להעיד מכאן ואילך דמוקמי' לי' אחזקי' וכיון שהוברר דעד מוכחש כשר להעיד מיכן ואילך אמאי לא אמר רבא הכא אכילה דאיתכחיש איתכחיש אאבהתא דלא איתכחיש לא איתכחיש כדאמרי רבנן התם אטביחה דאיתזום איתזום אגניבה דלא איתזום לא איתזום וטעמא משום דסברי מיכן ולהבא הוא נפסל ותירץ רבי' יצחק דהכא מיירי שתחלה העידו על החזקה ואח"כ על האבות דהו"ל על האבות עדות המוכחשת כבר דהא הוכחשו כבר על החזקה ואח"כ העידו על האבות וא"ת רב נחמן מ"ט הא אפילו אי ס"ל מיכן ולהבא הוא נפסל לא יהו נאמנים על האבות הואיל וכבר הוכחש על החזקה. וי"ל דלר"נ הוי חילוק בין הכחשה להזמה. דבהכחשה מאי דאיתכחיש איתכחיש. ומאי דלא איתכחיש לא איתכחיש. אבל גבי הזמה עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה. ואינו נ"ל תירוץ זה כלל. ורבי' יצחק הלך אחר סברתו שסבר דמשום דאמר רבא התם מיכן ולהבא הוא נפסל הווי תיובתא וחזר

לתרץ שתהי' ההכחשה מוקדמת ולא מיכן ולהבא וכל לבו נטה אחר סברא זאת. ולא שם לבו לראות שאם כן הי' שהעידו על האכילה תחלה והוכחש עלי' ואח"כ העידו על האבהתא. הי' מודה רבא לר"נ דעדותן קיימת על אבהתא משום דתרווייהו ס"ל כרב הונא דאמר זו באה בפ"ע ומעידה וזו באה בפ"ע ומעידה. וע"כ לא פליג רבא עלי' דר"נ אלא כשהעידו בבת אחת על האכילה ועל הטביחה והוזמו על האכילה דקסבר כיון דבדיבור א' העידו עליהן והוכחשו על האכילה גם על אבהתא חשבי' להו מוכחשין דלא פלגי' דיבורי' אבל אם היו שתי עדיות זא"ז והוכחשו על הראשונה מודה הוא רבא דכשרין על האחרונה כרב הונא וזה מה שאומר בהלכה בפ"י. ורבא אמר לך אנא דאמרי אפי' כר"ה ע"כ לא אמר ר"ה התם אלא לעדות אחרת אבל לאותה עדות לא. ולא דמיא הכחשה להזמה דודאי בהזמה מבי איתומי תו לא חזי לאסהודי דהוי פסול בודאי אבל בהכחשה דהוי פסול בספק הוי פלוגתא דרב חסדא ור"ה. והא אמרי' דרבא ור"נ תרווייהו ס"ל כר"ה. ומאוד אני נפלא על אדם גדול כמותו איך עלתה לו שגגה זו ולפי גדולתו היא שגגתו. ואמנם כי הקושיא היא חזקה. אבל כך נ"ל לתרץ התם בגניבה וטביחה אף על פי שבב"א העידו עליהם הן שתי עדיות שעל הגניבה משלם כפל ועל הטביחה שלשה אחרים ומש"ה פלגי' סהדותיהו ואמרי' אטביחה דאיתוזם איתוזם אגניבה דלא איתוזם לא איתוזם מפני שהן שתי עדיות. אבל הכא דאסהוד אבהתא ואכילה ביחד הן עדות אחת שכל זה הן אומרים להעמיד שדה בידו וס"ל דבעדות אחת לא פלגי' דיבורא אלא כמו שהוכחשו על מקצת העדות כך הוכחשו על כולה ור"נ ס"ל דגם בעדות אחת פלגי' דיבורא. ורבא נמי אף על גב דבעלמא סבר דפלגי' דיבורא אפי' בחד סהדות' הנ"מ כדהוי גברא כשר וקרוב לזה ורחוק לזה. אבל האי דאיתכחיש ס"ל דלכל סהדותא איתכחיש ולא פלגי' דיבורא כדכתבית במהדורא תליתא'. ואי קשיא נקשה מרבנן לרב חסדא דהא אמרי רבנן מיכן ולהבא הוא נפסל ואי אסהיד בניסן ולא איתוזם עד אייר כל סהדותא דאסהיד מניסן ועד אייר כשרו' דהא אף על גב דאמרי' עד זומם חידו' הוא דלחידו' מהכא הו"ל מוכחשין ואמאי כשרין אלא לאו משום דס"ל עד מוכחש כשר ואפי' ר' יוסי דפסל לא פסל אלא בעד זומם דפסול בודאי אבל בעד מוכחש דהוא ספק דילמ' הוה מכשיר. יש לתרץ אמר לך רב חסדא טעמא דרבנן דמכשרי לאו משום דחידוש הוא אלא כי טעמא בתרא דרבא אמר התם משום פסיד' דלקוחות אי נמי כדאמרי' התם אמרי לא אי תוך כ"ד כדיבור דמי דכ"ע למפרע הוא נפסל. הכא בתוך כ"ד קמיפלגי דרבנן סברי תכ"ד לאו כדיבור דמי ור' יוסי סבר כדיבור דמי אבל לעולם אימא לך עד שהוכחש בדיבורו פסול משעה שהעיד לכל עדיות שבעולם:

תוספות רי"ד מסכת בבא בתרא דף לא עמוד ב

(ט) ורבא אמר לך ע"כ לא אמר ר"ה התם אלא לעדות אחרת אבל לאותה עדות לא אי קשיא והא רבא סבר פלגי' דיבור' דגרסי' בפ"ק דסנהדרין אמר רבא פלוני בא על אשתו הוא ואחר מצטרפין להרגו אבל לא להורגה ומייתנין לה לקמן בפ' יש נוחלין בהאומר גירשתי את אשתי שאינן נאמן על שלמפרע. ואית דאמר מאמינן אותו להבא דפלגי' דיבורא וה"נ ניפלוג דיבורא ויהיו מוכחשים באכילה ועל אבהתא יהו נאמינן תשובה התם גברא לא איתכחיש אלא העיד בבת אחת על אשתו שהיא קרובתו ועל הבעל שהיא נכרי דאמרי' אף על גב דעל אשתו בטל' דעדותו אצל הנכרי לא בטלה דפלגי' דיבורא ובעל נמי שאמר גירשתי את אשתי אף על פי שלשעבר לא מהימנינן לי' דליכא מיגו להבא דאיכא מיגו מהימנינן לי' ופלגי' דיבור' אבל הכא דחזי' דהוכחש כל מאי דאמר בהאי זימני' בחזק' מוכחש קאי וכן דקאי בחזקת מוכחש היכי מצינן למפלג דיבורי' ולהימוני בשום מידי דקאמר:

בית הבחירה למאירי מסכת בבא בתרא דף לא עמוד א

שנים שהיו עוררין על השדה ואין אחד מהם מוחזק בה זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי זה הביא עדים שהיא של אבותי ושוחר בה שני חזקה וזה הביא עדים שדר בה שני חזקה אפילו העידו על אלו השלש שנים בעצמם שהעידו הראשונים שיש כאן הכחשה אעפ"כ הואיל ונמצא עדות החזקה של שניהם מוכחשת הרי עדות החזקה כמי שאינו ומעמידין אותה ביד זה שמביא עדי אבות הואיל ואין האחר טוען שלקחה ממנו ואף על פי שאותם העדים בעצמם העידו על החזקה ונמצאו מוכחשים עליה הרי מ"מ לא הוכחשו בעדות האבות והרי עדות האבות ועדות החזקה כשתי עדיות הם והואיל ולא נתברר לנו פסולותם שהרי אפשר שהם האמתיים אין פוסלין עדותם במה שלא הוכחשו עליו ואפילו הוחזק בה האחר מוציאין אותה הואיל והוכחשה חזקתו שמא לא דר בה שלש שנים והרי חזקתו כמי שאינה ולא עוד אלא שאין עמה טענה ונשאר הדבר לעידי אבות ואין אומרים ארעא כדקיימא תיקום אלא בשטענותיהם שוות

בית הבחירה למאירי מסכת בבא בתרא דף לא עמוד ב

שתי' כתי עדים המכחישות זו את זו כגון שזאת אומרת כך היה וזאת אומרת כך היה אף על פי שאין כאן עונש הזמה שאין הזמה אלא במזים גוף העדים מ"מ עדותם בטלה ואין דנין לא על פי עדותם של אלו ולא על פי עדותן של אלו באו אלו כלם כאחד והעידו בדבר אחר אין כאן עדות שהרי מקצתם שקרים בודאי וכן אם באו אחד מכת זו ואחד מכת זו והעידו ומ"מ אם באה כת זו בפני עצמה והעידה על דבר אחד ובאה כת אחרת בפני עצמה והעידה על דבר אחר מקבלין כל אחד מהם בפני עצמה ומ"מ באותה

עדות בעצמה שהוכחשו בה אין דנין על פיהם כלל ואפילו בדבר שלא הוכחשו בו הואיל ובקצת דברים שבאותה עדות בעצמה הוכחשו בטלה כל אותה העדות מכל וכל:

חדושי הרמב"ן מסכת בבא בתרא דף לא עמוד א

זה אומר של אבותי זה אומר של אבותי היא אייתי סהדי דאבהתיה. יש מקשים אמאי לא מהמנין לבתראי מגו דמצוי פסלי לקמאי בגזלנותא או דמזמי להו. ולא קושיא היא שאין אומרים מגו בעדים להאמינן יותר ממה שהאמינן תורה משום מגו, ולא נאמר מגו בעדים אלא במקום חשש נוגעין בעדותן כדאמרן לעיל (כ"ט א'), אי נמי במקום חוזרין ומגידין דאמרינן מגו דיכלי לשתוק והוי הפה שאסר הוא הפה שהתיר, כאותה ששינו (כתובות י"ח ב') העדים שאמרו אנוסים היינו שאם היה כתב ידן יוצא ממקום אחר אין נאמנין וכי אין יוצא נאמנין, הא בעלמא להמוני להו טפי מדינא לא, אלא אי מעצמן נאמנין בעדותן אין ואי לא ליכא למימר נאמנין בדין מגו, ועוד דהכא מגו במקום עדים הוא שהרי העדים הראשונים מכחישינן את אלו ולא האמינה תורה שני אנשים לעדות אלו יותר מאלו.

חדושי הרשב"א מסכת בבא בתרא דף לא עמוד א

א"ל רבא והא עדות מוכחשת היא, איכא למידק והא רבא הוא דאמר עד זומם מכאן ולהבא הוא נפסל ואמרי' בב"ק דנפקא מינה דהיכא דאסהידו דגב וטבח ומכר ואתזום אטביחה ומכירה ולא אתזום אגבבה אטביחה ומכירה דאתזום אתזום אתזום אגבבה דלא אתזום לא אתזום, הכי נמי מאי קשיא ליה כי אמרי' דאכילה דאתכחוש אתכחוש אבהתא דלא אתכחוש לא אתכחוש, וי"ל דגבבה וטביחה כשני עדיות הן דעל עדות גבבה לא משלם אלא כפל ועל עדות טביחה משלם דו"ה, והילכך אף על גב דאיתזום על עדות טביחה לא אתזום על עדות גבבה, אבל הכא עדות אבות ועדות אכילה הכל כעדות אחד דמי דהכל להעיד דשלו היא וכדמפרש רבא גופיה בהדיא בסמוך וכדאמרי' ורבא אמר לך עד כאן לא קאמר רב הונא אלא לעדות אחרת אבל לאותה עדות לא כלומר דהכל עדות אחת היא ועדות שנתבטלה מקצתה נתבטלה כולה, א"נ י"ל דהזמה חדושה הוא ואין לך בו אלא מחדושו ואילך אבל הכחשה לאו חדושה הוא והילכך ס"ל לרבא דכולה עדות בטלה, וא"ת בין לרבא בין לרב נחמן מפני מה אין מאמינין את האחרונים מגו דאי בעו פסלי להו בגזלנותא א"נ דמזמי להו, י"ל דעדים לא מהימני במגו טפי ממאי דמהימני מתורת עדות בכה"ג, ולא אמרו בעדים שהן נאמנים במגו אלא לסלק מהן נגיעת עדות וכיו"ב אבל בזה לא, ועוד למה נאמין מתורת עדות עדים אלו יותר מאלו והתורה לא האמינה עדים יותר מעדים אחרים משום מגו, ועוד שאין כאן מגו דהו"ל מגו במקום עדים ולא אמרינן, א"נ אין אומרים מגו בעדות של שנים דדילמא בטענה זו השוו שניהם אבל מי יימר דישוו בטענה אחרת, והא דאמרי' בפ' האשה שנתאלמנה (י"ח ב') כשאין כתב ידן יוצא ממקום אחר נאמנין מגו דאי בעו אמרי אין זה כתב ידינו, שאני הכא דאפי' אמר חד מינייהו אין זה כתב ידי מיפסיל שטרא, וכן דעת ר"י הזקן ז"ל:

תוספות מסכת בבא קמא דף עב עמוד ב

ואם תאמר ולמה הוי חידוש כלל והלא מן הדין יש להאמינן בתראי במיגו דאי בעו הוו פסלי לקמאי בגזלנותא ובשתי כיתי עדים המכחישות זו את זו ליהמני בתראי במיגו בין לרב הונא בין לרב חסדא ואור"י דלא שייך מיגו אלא באדם אחד אבל בשני בני אדם לא שייך מיגו דאין דעת שניהם שוה ומה שירצה לטעון זה לא יטעון זה ועוד נראה דקצת דמי האי מיגו למיגו במקום עדים שהרי יש עדים כנגד האי מיגו להכחישם ואף על פי שיש כמו כן עדים עם המיגו אין בכך כלום [ועוד] דלא עדיף מיגו מעדים שאם היו עדים מסייעים לאלו לא היה להם כח להכחיש את אלו דהא תרי כמאה וכ"ש מיגו

תוספות מסכת כתובות דף כ עמוד א

אלא אמר ר"נ אוקי תרי להדי בו' - וא"ת ולר"נ אמאי לא מגבינן ביה בשטרא הא סבר ר"נ כרב הונא (שבועות מז) [ב"ב דף לא:] בשני כתי עדים המכחישות זו את זו דכל אחת באה בפ"ע ומעידה אף על גב דלפי עדות כל אחת חבירתה פסולה לכל עדיות הכא נמי כיון דאין מכחישינן אותן לומר שלא לזה כלום אלא אומרים אינכם נאמנים בדבר זה דפסולין הייתם ליתכשרו ואמאי לא מגבינן ביה בשטר ויש לומר דהתם באה כל אחת בפ"ע ומעידה משום דמוקמינן כל אחת בחזקת כשרות אבל הכא שאומרים קטנים היו או קרובים משנולדו עד עתה שנתרחקו ליכא למימר אוקמינהו אחזקתייהו דפסלינן אותן משנולדו ואנוסים היו נמי מחמת נפשות לא שייך לאוקמי אחזקה דהא לא פסלי להו כלל ורשב"א אומר דהכא לא מוקמינן להו אחזקה כדאמר לעיל משום דאילו הוו קמן דלמא הוו מודו.

רבינו חננאל מסכת מכות דף ה עמוד א

מתני' אין העדים נעשין זוממין עד שיזומו עצמן כו'. ראינו לרבותינו הגאונים ז"ל כי פירשו עד שיזומו עצמן עד שיחרישו ולא יכחישו המוזמין את המזימין^א ואנו קבלנו עד שיזומו עצמן [היינו] עד שיזומו העדים עצמן ויאמרו להן אתם הייתם עמנו במקום פלוני באותו היום שהעדתם שהרג פלוני את פלוני במקום פלוני ואותו המקום צריך להיות רחוק מן המקום שהעידו בו העדים הללו. הלא תראה משנתינו דתני אין העדים נעשין זוממין עד שיזומו עצמן מפרש כיצד מעידנו בפלוני שהרג נפש במקום פלוני כו' אמרו להם כו' אבל אמרו להם היאך אתם מעידין והלא אותו היום הייתם עמנו הרי אלו זוממין ונהרגין על פיהן. ואמרינן בגמרא מנא הני מילי. אמר רבה דאמר קרא והנה עד שקר העד עד שתשיקר גופה של עדות. כלומר עד שישקר העד. וכן לענות בו סרה. אמר רבה^ב באו ב' ואמרו במזרח בירה הרג פלוני את הנפש ובאו אחרים ואמרו באותה שעה הייתם עמנו במערב בירה חזינן אי כי קיימי במערב בירה מצו חזו במזרח בירה האי דקטיל אינן זוממין דאמרינן הני והני קושטא קאמרי ואם לא יכלי למיחזא הרי אלו זוממין ולא אמרינן נהורא (דהאי) [דהני] בריא. וכן אם העידו ב' דבצפרא בחדא בשבא הרג פלוני את פלוני בסורא ובאו ב' ואמרו עמנו הייתם בו ביום בנהרדעא כו'. ואסיקנא לגמלא פרחא לא חיישינן. אמר רבא באו ב' ואמרו בחד בשבא הרג פלוני את פלוני ובאו ב' ואמרו בחד [בשבא] עמנו הייתם אלא בתרי בשבא הרגו ולא עוד אלא אפילו אם אמרו בערב שבת הרגו נהרגין דבעידנא דקא משהדי גברא לאו בר קטלא הוא. כלומר כיון שעדיין לא נגמר דינו להריגה נהרגין עליו. אבל אם באו ב' ואמרו בחד בשבא נגמר דינו של פלוני ובאו ב' ואמרו בחד בשבא עמנו הייתם אלא בערב [שבת] נגמר דינו ולא עוד אלא אפי' אמרו בתרי בשבא נגמר דינו אינן נהרגין דבעידנא דמשהדי גברא בר קטלא הוא דהא נגמר דינו מקמי הכי בזמן רב וכיון דנגמר דינו מקמי הכי בזמן רב כאילו הרוג מאותה (העד) [העת]. וכן לענין תשלומין וכו': באו אחרים והזימו העדים באו אחרים והזימו המזימין ובאו עוד אחרים והזימו מזימי המזימין כולן ימותו. פי' המוזמין^ג כולן ימותו שאומרים לעולם עם האחרונים האמת עד שיזמו^ד ר' יהודה אומר איסטסית היא זו. פי' לא נכון הוא זה^ה